

Hvor Fortidens Minder gemmes.

Odsherreds Folkemuseum i Nykøbing.

Tilbagetrukket fra Byens Larm og Støj ligger Odsherreds Folkemusæum langs Kirkegaardsmurens Østside og kun med en Gavl ud mod det ikke særlig stærkt befærdede Kirkestræde. Der er noget vist stille og højtideligt over denne Beliggenhed, netop saaledes som det sømmer sig for en Bygning, der rummer mere eller mindre dyrebare Minder fra foregaaende Slægters Liv.

Bygningen er en gammel Skolebygning, hvori nulevende ældre blandt Byens Borgere har faaet deres Undervisning i ret og galt at stave. Hvor gammel Bygningen er, har vi ikke kunnet faa oplyst, men en Inskription over en af Dørene giver et Tidsbillede af Skolevæsenets Kaar i svundne Tider, idet det fortæller følgende:

„Til denne Bygnings Opførelse er anvendt Pastor Weibels Legat 212 Rigsdaler og 22 Shilling samt Told- og Consinutationskasserer L. G. Rohdes Legat 500 Rigsdaler.”

Inskriptionen fortæller om en Tid, hvor Skolevæsenet for en væsentlig Del blev opretholdt ved milde Gaver og testamentariske Legater fra samfundsinteresserede Borgere. Og det er disse Legaters Grundfond, som Byens daværende vise Fædre har lagt Beslag paa til Opførelse af dette Skolehus.

Planen om Rejsningen af Odsherreds Folkemusæum blev undfanget af Overlærer C. Steincke. Selv havde han fra sine Forældres Hjem arvet en ikke helt lille Samling af forskellige Oldtidssager, hovedsagelig fra Stenaldertiden, hvilket muligvis i nogen Maade har tjent til en Udvikling af hans historiske Sans og Interesse for vore Fortidsminder.

Som en saadan historisk interesseret Personlighed var han kendt, og som saadan kom han i intimt Samarbejde med Laurits Jensen, Stenstrup. Disse to drøftede ofte i Forening, hvad man kunde gøre for at bevare hvad Egnen rummer af historiske Sager.

Denne Begyndelse, man havde gjort i Højby Sogn med Udstillingen af den første primitive Samling af Musæumsgenstandene, ansporede Overlærer Steincke til at sysle med sin Yndlingstanke: et Folkemusæum for hele Odsherred. Man havde ikke paa den Tid oplaget Tanken om en ny Musæumsbygning i Stenstrup, og Overlærer Steincke mente da, at lykkedes det at oprette et Musæum i Nykøbing for hele Odsherred, saa vilde Samlingen fra Højby Sogn gaa op deri. Men i den Retning led han en af sine største Skuffelser.

Men ikke desto mindre lykkedes det Steincke at samle en interesseret Kreds fra de øvrige Sogne om sin Idé, for en stor Del blandt Egnens Lærere; navnlig skal i denne Forbindelse nævnes Lærerne Rasmussen, Asminderup, og Georg Sørensen, Nakke.

I Efteraaret 1909 indeholdt Bladene et af 43 Navne underskrevet Opraab om at rejse et Musæum i Nykøbing. „En Samling af Genstande, der kan være et Vidnesbyrd om Folkets Levevis gennem de vekslende Tider“, hed det i Opraabet.

Nykøbing 1929 – fra Holbæk Amts Venstreblad – januar 1929

www.nykobingslokalhistoriske.dk

Opraabet gjorde god Nytte, thi overalt fra Sognene blev der baade indmeldt Medlemmer til økonomisk Støtte for Foretagendet, og kom tillige Tilsagn om en Mængde Genstande af historisk Betydning.

Men Forberedelserne var store, og først den 9. Juli 1911 lykkedes det at holde Aabningsfesten, nemlig ved en Udstilling, til hvilken man havde faaet overladt Lokaler i Byens tekniske Skole og som fyldtes med Genstande, som dels var laant og dels skænket til Musæet. Udstillingen stod paa i 6 Uger og var stærkt besøgt, hvilket naturligvis af Sagens Forkæmpere blev taget som et gunstigt Vidnesbyrd om, at der var Jordbund for et historisk Musæum her paa denne Plads.

Den nedsatte Bestyrelse, for hvilken Overlærer Steincke naturligvis var Formand, indledede nu Underhandling mod Byraadet om Købet af den til Skolebrug kasserede Bygning, og Købet gik i Orden, derved at Musæet købte Bygningen for 7000 Kr., og da den var saa stor, at der var Plads til et Par gode Beboelser foruden de Rum, som Musæet skulde benytte, var dette jo et meget fordelagtigt Køb, man der havde foretaget.

Hermed var der skabt Betingelser for, at den gamle Overlærer kunde faa Adgang til at syle med sine historiske Genstande, netop i de samme Lokaler, hvor han i sin Ungdom havde undervist det unge Slægtled, og for saa vidt var han tilfreds. Og naturligvis førte han straks sin private Samling ind i de nyoprettede Lokaler, hvor de fremdeles staar som Slægtens Ejendom. Sin store Skuffelse led han ved, at man ikke fra Højby Sogn vilde slippe Tanken om at bibeholde eget Musæum, da man nu en Gang havde samlet det. Og skønt Steincke tilbød, at Højby Sogn kunde faa overladt et eget Lokale i Odsherred Folkemusæum til Samlingen fra Højby Sogn, saa prellede alle Overtalelserne af, og næste Aar tog man fat paa Opførelsen af den nuværende Musæumsbygning i Stenstrup.

Man kan maaske endnu den Dag i Dag træffe Folk, der kan strides om, hvorvidt et samlet eller delt Musæum for Odsherred er mest formaalstjenligt, men Erfaringen har vist, at de begge kan trives godt, og dette er jo dog Hovedsagen.

Ved sin egen Gang omkring i Byens Hjem og ved sin Bestyrelse ude omkring i de forskellige Sogne og ikke mindst ved adskillige Lærerkræfters Medvirken lykkedes det hurtigt Steincke, dels ved Køb, dels ved Gaver, at erhverve saa mange og saa mangeartede historiske Genstande, at den indtagne Plads blev ikke alene fyldt, men overfyldt, og da Overlærer Steincke i September Maaned 1919 afgik ved Døden, kunde han efterlade sig en righoldig og værdifuld Samling til de efterfølgende Slægter.

Hvad Musæet indeholder.

Bondestuen i Odsherreds Folkemusæum.

Ja, dette skal jo ikke være et Katalog, og en Oprensning af alle de Genstande, som fylder Odsherreds Folkemusæum, vilde sprænge Rammerne for denne Artikel. Det er Ikke et oldnordisk Musæum i den Forstand, at det udelukkende rummer Genstande fra den graa Oldtid, skønt saadanne ogsaa findes, om end kun i Kopier. Dette gælder saaledes den berømte Solvogn, der blev fundet i Trundholm Mose og af hvilket Musæet i Stenstrup ogsaa har en Genpart. Det samme gælder en mærkelig Sten, der i sin Tid blev fundet paa Smed P. etersens Mark i Nakke. I Stenen var indhugget nogle mærkelige Huller og Figurer, som ingen har været i Stand til at tyde, men som Oldtidsgranskerne mener stammer fra Soldyrkelsens Tidsalder. Den originale Sten er siden overført til oldnordisk Musæum i København, der har ladet en tro Kopi udføre, som nu opbevares i Nykøbing. Men ellers rummer Samlingen Ting, som skriver sig fra saavel den gamle som

den ny Stenalder, Bronzealderen og Middelalderen. En meget stor og meget værdifuld Samling fra Stenaldertiden arvede Musæet efter afdøde Prokurator Linsøe. Ligeledes rummer Musæet en meget stor, sjælden og kostbar Møntsamling skænket af afdøde Bankdirektør Joh. L. Rasmussen. Denne indeholder 70 Medaljer og ca. 700 danske Mønter og Pengesedler. Den ældste Mønt er fra Kristoffer I.

Men forøvrigt ejer Musæet en Mangfoldighed af Brugsgenstande og Værktøj fra vore Oldeforældres og Tipoldeforældres Tid. Ting, som man i vor Maskinalder har vanskelig ved at tænke sig Brugbarheden af.

Musæets Ledere.

Medens Musæet i Stenstrup fremdeles har den Lykke at have sin Fader og Skaber i Spidsen, saa har Odsherreds Folkemusæum gentagne Gange maattet skifte Ledelse. Den eneste af de nuværende Bestyrelsesmedlemmer, der har været med i Arbejdet saa at sige fra første Færd, er Snedkermester G. Gottschalck, Nykøbing, en Mand med en udpræget Sans og Kærlighed for Fortidens historiske Minder. Han har været Musæet til overordentlig Nytte, og han omfatter det med en rørende Kærlighed og Forstaaelse. Ja, vi gad vide, om der i hele den store Samling er en eneste Genstand, som Gottschalck ikke har studeret og kan forklare.

Men Formandspladsen har skiftet et Par Gange. Som Afløser for Overlærer Steincke valgtes Læge Egede, der var Formand i tre Aar. Men til Trods for, at han havde stor historisk Interesse, saa var hans Optagethed af mange andre Ting ham en Hindring for at kunne ofre sig for Musæet i den Udstrækning, som han gerne ønskede det, hvorfor han ogsaa nedlagde Formandshvervet i 1922 og afløstes af Fru Gudrun Trier Mørch, der fremdeles er Formand.

Hos hende er Sagen atter kommen i de rigtige Hænder. Hun er i Besiddelse af en glødende Interesse og netop det Fond af Initiativ og Paagaenhed, der skal til for at bringe en Sag frem.

Hun saa straks, at det var pinende galt med Pladsforholdene, og hun stred som en Løve med Huslejenævn og andre Skranker for at faa Raadighed over en Del af de Lejligheder, der var til Udleje i Bygningen.

Interiører fra Borger- og Bondehjem.

Og hendes Bestræbelser krone des med Held. Nu har Musæet en stor og smuk Sal til sin Hovedsamling. Et Køkken, hvor man ser Fortidens primitive Køkkenredskaber i en broget Mangfoldighed, en herlig lille Bondestue, hvis Møblement og Interiør svarer til det i Stenstrup. Men foruden dette er der en hel lille Lejlighed, der kopierer et Borgerhjem i Byen fra Begyndelsen af det forrige Aarhundrede, nemlig et herligt lille Soveværelse samt en Dagligstue monteret med Møbler, som de brugtes i velhavende Borgerhjem for Adskillige Menneskealdre siden. Blandt andet finder man her en prægtig Mahognisofa, der har tilhørt Digteren Adam Øhlenschlæger.

Om begge Musæer gælder det, at hvad vi hér har beskrevet, kun er et saare lidet Grundrids af deres Tilblivelseshistorie og et endnu mindre Rids af, hvad de indeholder

Nykøbing 1929 – fra Holbæk Amts Venstreblad – januar 1929

www.nykobingslokalhistoriske.dk

af kulturhistoriske Værdier. Dette kan ikke gøres i selv en lang Avisartikel. Det maa Publikum selv se. Der siges ironisk om Danskerne, at vi ejer nogle of Verdens mest værdifulde Musæer, men vi har dem kun til Beskuelse for Udlændinge, for selv kommer vi der ikke. Den Ironi, der ligger i denne Udtalelse, bør vi gøre til Skamme. Vore Samlinger rummer Skatte, som det er en Berigelse for enhver at gøre sig bekendt med. Vi vil derfor slutte denne Omtale med at citere Jeppe Aakjærs smukke Digt, som vi fuldtud tiltræder:

Vi søger Slægtens Spor i stort og smaat,
i Flinteøksen efter Harvens Tænder,
i Mosefundets Smykke plunt og raat,
i Kirkens Kvadre lagt af brede Hænder.
Hver skimlet Skrift, hver skjoldet Alterbog
har gemt et Gran af Slægtens Ve og Vaade,
nu skal de røbe mig, hvad Vej de drog
og løfte mig en Flig af Livets Gaade.
C. V.